

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

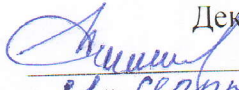
Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки, підприємництва та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

О. А. Опалов

« 31 » серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ТУРИЗМІ»

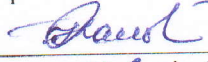
галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм і рекреація»
освітній ступінь	перший (бакалаврський)
освітня програма	«Туризм»
вид дисципліни	обов'язкова
мова навчання	українська

Житомир – 2023

Розробники: Валінкевич Н. В., д. е. н., професор кафедри економіки, підприємництва та туризму
Осіпчук А. С., асистент кафедри економіки, підприємництва та туризму

УХВАЛЕНО

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та туризму

 Н. В. Валінкевич
протокол № 1 від "19" серпня 2023 р.

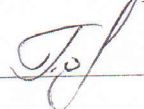
ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми "Туризм"

 Н. В. Валінкевич
"19" серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною комісією
факультету економіки та менеджменту
протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

 голова НМК Прокопчук О. А.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни: підвищення екологічної грамотності та формування екологічної свідомості й екологічного мислення здобувачів вищої освіти, втілення системних уявлень про тісні зв'язки в системі відношень людина-світ у діяльність майбутніх спеціалістів галузі туризму.

2. Обсяг навчальної дисципліни

«ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ТУРИЗМІ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань – 24 «Сфера обслуговування» (шифр і назва)	обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 242 Туризм і рекреація (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		четвертий	четвертий
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		42 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
108 год.	162 год.		
Вид контролю: екзамен			

3. Передумови для вивчення дисципліни

У ході вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- понятійний апарат навчальної дисципліни;
- етапи становлення та розвитку і формування національних екологічної свідомості та відповідальності в туризмі;
- особливості діяльності національних туристичних організацій екологічного туризму;
- особливості організації та функціонування дестинацій у контексті сталого розвитку;
- проблеми, перспективи та основні напрямки розвитку дестинацій в рекреаційній системі України та світі.

вміти:

- збирати та аналізувати інформацію;
- працювати з фіксованою інформацією, з довідковою літературою, складати тексти доповідей, виступів, статей;
- досліджувати рекреаційний потенціал та рекреаційні ресурси екотуристичних дестинацій;
- аналізувати основні фактори рекреаційного розвитку дестинацій;
- вивчати рекреаційні потреби екологічно свідомого суспільства;
- досліджувати зміни у соціальному складі рекреантів дестинацій;
- визначати перспективні форми організації відповідальної рекреації в дестинації.

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

PH23	Організовувати обслуговування (в т.ч. дозвілля) споживачів туристичних послуг екологічного туризму.
PH24	Розробляти, просувати та реалізовувати спеціалізований (екологічний) туристичний продукт.
PH 25	Розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у галузі екологічного зеленого туризму на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов.
PH 26	Розробляти та формувати екологічний стиль мислення і екологічну культуру на основі краєзнавчого підходу.

5. Співвідношення результатів навчання дисципліни із компетентностями

Компетентності	PH23	PH24	PH 25	PH 26
ЗК03	+		+	+
ЗК05	+	+		
СК06			+	
СК16	+		+	

ЗК03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища

СК06. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного)

СК16. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид заняття	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць, год.	Максимальна кількість балів
Лекції	0,1	30	3
Практичні заняття	0,5	42	21
Самостійна робота	0,111	108	12
Модульна контрольна робота*	12	2	24
Разом:		-	60

*На модульні контрольні роботи передбачити кількість балів, яка складе не менше 20% від максимальної кількості балів, які студент може отримати під час поточного контролю за накопичувальною системою (60 балів).

Максимальна кількість балів становить 60. Мінімальна кількість балів, набраних студентом, складає 60% від максимальної кількості балів, отриманих під час вивчення дисципліни – 36 балів.

Порогові рівні оцінок за результатами навчання

Шифр результату навчання	Вид заняття	Мінімальна кількість балів (репродуктивний рівень)**	Максимальна кількість балів (творчий рівень)
		36	60
PH23, PH25	Лк1-5, 9-11; ПЗ 1-8; СР (ЗМ1, ЗМ2)	10	20
PH24, PH26	Лк 6-8, 12; ПЗ 9-14; СР (ЗМ1, ЗМ2)	10	16
PH23, PH24, PH25, PH26	МКР1, МКР2 (Лк 1-12, Пз 1-14, СР (ЗМ1, ЗМ2))	16	24
Разом:		36	60

**Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається тим, що студент має певні знання, передбачені в робочій програмі навчальної дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних/ розрахункових завдань дисципліни. Виконання практичних/ контрольних/ індивідуальних завдань, значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.

Максимальна кількість балів становить 60. Мінімальна кількість балів, набраних студентом, складає 60 % від максимальної кількості балів, отриманих під час вивчення дисципліни – 36 балів.

7. Засоби діагностики результатів навчання та форми поточного й підсумкового контролю

При організації освітнього процесу у Поліському національному університеті студенти, викладачі, методисти, адміністрація та інші учасники освітнього процесу діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у Поліському національному університеті, Положення про внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти у Поліському національному університеті, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу, Положення про академічну доброчесність, запобігання та виявлення плагіату, Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, Концепції розвитку інклюзивної освіти.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів є прикладами академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу (у разі пропуску занять до деканату подається пояснювальна записка).

Під час занять студенти: не вживають їжу та жувальну гумку; не залишають аудиторію без дозволу викладача; не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти: є підготовленими відповідно до вимог даного курсу; розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації); не заважають іншим; виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.

Викладач у свою чергу: забезпечує на заняттях обстановку творчого, зацікавленого ставлення студентів до навчальної дисципліни, яку він викладає; формує на заняттях дух взаємного порозуміння та доброзичливості, виключає формалізм та елементи безпринципності в освітньому процесі; при проведенні занять дотримується вимог трудової дисципліни та навчального розпорядку.

Підсумковий контроль результатів навчання та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену у формі тестування на ПК. Екзаменаційні тести охоплюють програму навчальної дисципліни. Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності використання для вирішення практичних задач тощо. Тестові питання мають теоретичне та практичне спрямування, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та

дозволяють діагностувати рівень підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Мінімально можлива кількість балів, отриманих студентом у випадку складання екзамену, дорівнює 24. Максимальна можлива кількість балів, отриманих на екзамені – 40.

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за відповіді на тестові питання, що округлені до цілого числа.

Методи контролю:

Лекція: попереднє усне чи письмове опитування, фронтальне опитування, вибіркоче усне опитування.

Практичне заняття: співбесіда, дискусія, мозковий штурм, усне та письмове опитування, тестування, вирішення задач, захист доповідей (рефератів), діалог, професійний диктант, письмова модульна робота (проміжний контроль).

Самостійна робота студентів: перевірка конспекту, перевірка відповідей на проблемні питання, опитування на практичному занятті, захист індивідуального творчо-наукового завдання.

Поточний контроль – проведення практичних занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Модульний контроль – включає до себе перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань, проведення рубіжного атестування.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час екзамену та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

8. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ

Змістовний модуль 1. Поняття екологічної свідомості та відповідальності

Тема 1. Суть та фактори формування екологічної свідомості

Тема 2. Екологічний туризм як один із чинників сталого розвитку

Тема 3. Взаємодія суспільства та природи в їхньому історичному розвитку

Тема 4. Концепція ноосфери та її сучасний розвиток.

Тема 5. Організаційно-інституційне забезпечення галузі туризму в контексті сталого розвитку

Тема 6. Розвиток екологічного туризму в умовах НПП та РЛП

Модуль 2. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

Змістовний модуль 2. Екологоорієнтована рекреація у вимірі збалансованого природокористування

Тема 7. Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованої рекреації

Тема 8. Концептуальні засади розвитку екологічної свідомості та відповідальності в туризмі в Україні

Тема 9. Стратегічні пріоритети розвитку екотуристичної галузі

Тема 10. Місце екологічних проблем серед глобальних проблем людства.

Тема 11. Духовне відродження і моральне очищення як основні фактори гармонізації людини з природою у контексті відповідального туризму

Тема 12. Розробка та впровадження інноваційного екотуристичного продукту

9. Теми лекцій

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРИЄНТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ				
Змістовний модуль 1. Поняття екологічної свідомості та відповідальності				
1	T1	Суть та фактори формування екологічної свідомості	2	0.6
2	T2	Екологічний туризм як один із чинників сталого розвитку	4	0.7
3	T3	Взаємодія суспільства та природи в їхньому історичному розвитку.	2	0.7
4	T4	Концепція ноосфери та її сучасний розвиток.	4	0.7
5	T5	Організаційно-інституційне забезпечення галузі туризму в контексті сталого розвитку	2	0.7
6	T6	Розвиток екологічного туризму в умовах НПП та РЛП	2	0.6
Разом за модуль 1:			16	4
Модуль 2. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ				
Змістовний модуль 2. Екологоорієнтована рекреація у вимірі збалансованого природокористування				
7	T7	Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованої рекреації	2	0.7
8	T8	Концептуальні засади розвитку екологічної свідомості та відповідальності в туризмі в Україні	2	0.7
9	T9	Стратегічні пріоритети розвитку екотуристичної галузі	2	0.7
10	T10	Місце екологічних проблем серед глобальних проблем людства.	4	0.7
11	T11	Духовне відродження і моральне очищення як основні фактори гармонізації людини з природою у контексті відповідального туризму.	2	0.6
12	T12	Розробка та впровадження інноваційного екотуристичного продукту	2	0.6
Разом за модуль 2:			14	4
Разом:			30	8

10. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форм	заочна форма
Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ				
Змістовний модуль 1. Поняття екологічної свідомості та відповідальності				
1	T1	Суть та фактори формування екологічної свідомості	2	0,5
2	T2	Екологічний туризм як один із чинників сталого розвитку	4	0,6
3	T3	Взаємодія суспільства та природи в їхньому історичному розвитку	2	0,6
4	T4	Концепція ноосфери та її сучасний розвиток.	4	0,6
5	T5	Організаційно-інституційне забезпечення галузі туризму в контексті сталого розвитку	2	0,5
6	T6	Розвиток екологічного туризму в умовах НПП та РЛП	4	0,6
7	T7	Класифікація напрямів еколого-орієнтованого туризму	2	0,6
Разом за модуль 1:			20	4
Модуль 2. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ				
Змістовний модуль 2. Екологоорієнтована рекреація у вимірі збалансованого природокористування				
8	T8	Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованої рекреації	2	0,9
9	T9	Принципи здійснення екотуристичної діяльності в ринковій економіці	4	0,9
10	T10	Економічний та природно-рекреаційний потенціал екологічно відповідального туризму.	4	0,9
11	T11	Місце екологічних проблем серед глобальних проблем людства.	2	0,9
12	T12	Духовне відродження і моральне очищення як основні фактори гармонізації людини з природою у контексті відповідального туризму.	2	0,8
13	T13	Розробка та впровадження інноваційного екотуристичного продукту	4	0,8
14	T14	Соціальні пріоритети ефективності функціонування сфери туристичних послуг	2	0,8
Разом за модуль 2:			20	6
Разом:			42	10

11. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ				
Змістовний модуль 1. Поняття екологічної свідомості та відповідальності				
1	T1	Основні поняття і терміни, мета та основні завдання курсу	8	12
2	T2	Концепції сталого розвитку	8	12
3	T3	Особливості діяльності організацій з управління туристичними	8	12
4	T4	Роль екологічних стежок у роботі природоохоронних установ.	8	12
5	T5	Методичні підходи до туристського навантаження природно-заповідних територій.	8	12
6	T6	Роль екологічних стежок у роботі природоохоронних установ	9	13
7	T7	Програмно-правові та організаційні основи еколого-орієнтованої поведінки	8	12
Разом за модуль 1:			57	85
Модуль 2. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ				
містовний модуль 2. Екологоорієнтована рекреація у вимірі збалансованого природокористування				
8	T8	Концептуальні засади розвитку сталого туризму в Україні	8	12
9	T9	Психологічний аспект подолання екстремальних ситуацій і катастроф.	8	13
10	T10	Географія об'єктів екологічного туризму, розміщених на території України.	8	13
11	T11	Організація розміщення екотуристів, класифікація засобів розміщення.	9	13
12	T12	Психологічний аспект подолання екстремальних ситуацій і катастроф.	9	13
13	T13	Використання картографічних матеріалів при проектуванні екологічних маршрутів.	9	13
Разом за модуль 2:			51	77
Разом			108	162

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Лекційні заняття проводяться в аудиторіях, обладнаних мультимедійними засобами, передбачають використання презентацій, відеофільмів. Практичні роботи проводяться з використанням наочного роздаткового матеріалу та навчального приладдя: мультимедійний комплекс, доступ до законодавчої бази, державних та міжнародних стандартів, доступ до Інтернету, наявність каналів доступу, бібліотечний фонд фахових видань на паперових та електронних носіях.

13. Рекомендовані джерела інформації

а) законодавство:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серп. 2013 р. № 638-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/246640434> (дата звернення: 12.05.2022).
2. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 берез. 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2022).
3. Про туризм : Закон України від 16 жовт. 2020 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2022).
4. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності : Наказ Мінінфраструктури від 10.07.2013 № 465. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13>.

б) основна:

5. Куць Н. Екологічна свідомість українців & довкілля : Аналітичний документ URL : <http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/ekosvidomist.pdf>
6. Географія туризму: екологічний туризм : підручник / В. В. Тарасова та ін. Житомир, 2021. 252 с.
7. Мальська М. П. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. П. Мальська, Н. М. Паньків, А. Б. Ховалко. Київ : Центр учбової літератури , 2017. 244 с.
8. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: Монографія. Харків: Видавництво НУЦЗУ, 2017. 153 с.
9. Міжнародний туризм : навчальний посібник / укладачі В. С. Великочий, О. І. Дутчак, В. В. Шикеринець. Івано-Франківськ : Вид-во Кушніра Г. М., 2015. 254 с.
10. Петрук В.Г. та ін. Екогеографія та екотуризм: підручник. Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2016. 178с
11. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / кол. авт. ; за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.

в) додаткова:

12. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія. Видання п'яте / за наук. ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 320 с.
13. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 340 с.
14. Індустрія гостинності в Україні: стан і тенденції розвитку : монографія / колектив авторів; за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої ; Запорізький національний технічний університет. Запоріжжя : Просвіта, 2017. 240 с.

15. Осіпчук А. С. Формування та просування екотуристичного продукту. Приазовський економічний вісник. 2021. № 4 (27). С. 68–75. DOI: 10.32840/2522-4263/2021-4-11.

16. Chernyshova T., Osipchuk A., Tyshchenko S. Analysis of the tourist services market in Ukraine: problems and prospects. *Zeszyty Naukowe WSTiE*. 2020. T. 17, rocz. IX, № 1. P. 21–32.

17. Осіпчук А. С. Екологізація туристичної сфери діяльності. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. пр. учасників X Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Поліського національного університету, 21–22 квіт. 2022 р. Житомир : Поліський нац. ун-т, 2022. С. 391–393.

18. Осіпчук А. С. Пропозиції з удосконалення стратегічного управління об'єктами екотуристичної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-77>

19. Осіпчук А. С., Тищенко С. В. Розвиток екологічного туризму в контексті функціонування національної туристичної організації України. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 76. С. 79-86. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.76-10>

20. Ahmad, Z., Hassan, N.M., Khattak, M.N., Moustafa, M.A., Fakhri, M. Impact of Tourist's Environmental Awareness on Pro-Environmental Behavior with the Mediating Effect of Tourist's Environmental Concern and Moderating Effect of Tourist's Environmental Attachment. *Sustainability* 2021, 13, 12998. <https://doi.org/10.3390/su132312998>

21. Hall C.M. Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism. *J. Sustain. Tour.* 2019, 27, 1044–1060.

22. Heo J., Muralidharan, S. What triggers young Millennials to purchase eco-friendly products?: The interrelationships among knowledge, perceived consumer effectiveness, and environmental concern. *J. Mark. Commun.* 2019, 25, 421–437.

Інформаційні ресурси:

23. Інституційний репозитарій Поліського національного університету (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій).

24. UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition. URL : http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2017.pdf

25. Сайт ГО «Спілка сільського зеленого туризму України». URL : www.greentour.com.ua

26. The International Ecotourism Society. URL : <https://ecotourism.org/>

27. Blue Flag. URL : <https://www.blueflag.global/>